

**Història Contemporània d'Espanya II, de la
Monarquia a la República**

Codi: 100343

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500501 Història	OB	3	1

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Maria Gemma Rubi Casals

Correu electrònic: MariaGemma.Rubi@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Javier Rodrigo Sanchez

Prerequisits

No se n'han previst.

Objectius

L'assignatura pretén facilitar a l'alumnat instruments i recursos adequats per tal de poder assolir un coneixement sòlid a l'entorn dels principals factors polítics, socio-econòmics i culturals que configuraren la societat espanyola i l'estat liberal el darrer quart del segle XIX i la primera meitat del XX, fins el final de la guerra civil del 1936-1939. Per tant, després d'una introducció referida al Sexenni Democràtic del 1868-1874, l'assignatura cobreix l'època de la Restauració borbònica, entre el 1875 i el 1931, inclosa la Dictadura de Primo de Rivera, i l'època tant de l'experiència democràtica de la Segona República, des del 1931, con la de la Guerra Civil del 1936-39. Caldrà, lògicament, incidir en la diversitat d'interpretacions i els debats historiogràfics més rellevants, sense oblidar la necessitat que l'alumnat consolidi un mínim coneixement factual i concret dels esdeveniments i les principals institucions polítiques i socials en ambdues èpoques, així com dels principals corrents socials i culturals, i l'evolució econòmica.

Competències

- Aplicar els principals mètodes, tècniques i instruments de l'anàlisi històrica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar les principals tendències historiogràfiques i analitzar-ne críticament el desenvolupament.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Aprendre de manera autònoma.
2. Comunicar-se tant oralment com per escrit en l'idioma propi o en una tercera llengua utilitzant la terminologia i les tècniques pròpies de la historiografia.
3. Desenvolupar la capacitat d'anàlisi i síntesi històrica.
4. Identificar i utilitzar de manera apropiada fonts d'informació per a la recerca històrica de l'Espanya contemporània.
5. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
6. Organitzar i planificar la cerca d'informació històrica.
7. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
8. Reconèixer els conceptes històrics clau de la societat espanyola actual.
9. Reconèixer la diversitat i la multiculturalitat.
10. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
11. Treballar en equip respectant tots els punts de vista.
12. Utilitzar els recursos informàtics propis de l'àmbit d'estudi de la història.

Continguts

1. Introducció. L'experiència del Sexenni Democràtic (1868-1874) i la Restauració borbònica el segle XIX, 1875-1902. La constitució de 1876. De la dictadura canovista al Pacte del Pardo. El torn polític i el caciquisme. L'oposició governamental. El govern llarg de Sagasta (1885-1890). La crisi colonial i l'Espanya en guerra. El 1898 i les reformulacions regeneracionistes. Els moviments obrers.

2. Un nou regnat i un nou segle: Alfons XIII i el parlamentarisme liberal a Espanya. El paper de la Corona en els processos de nacionalització. La qüestió catalana: la Llei de Jurisdiccions i Solidaritat Catalana. El reformisme dinàstic: Maura, Canalejas i el Partit Reformista. El conflicte del Marroc i la Setmana Tràgica de Catalunya. Davant la Primera Guerra Mundial: la crisi del règim, la descomposició del torn dinàstic i el rol de la corrupció. Els límits del pragmatisme de Dato i de Romanones. Les Junttes de Defensa i la qüestió militar. La mobilització política i social del 1917. El sindicalisme obrer i el pistolerisme. Les repercussions a la política governamental: de 1917 a 1922. El setembre de 1923 es va escanyar un recent nascut (la democràcia) o es va rematar un vell moribund (el règim oligàrquic de la Restauració)?

3. Monarquia i Dictadura, 1923-1931. Primo de Rivera i els intents d'un règim militar. Denúncia del parlamentarisme liberal i del caciquisme. Ordre públic i ordre social: del Somatén a la Unió Patriòtica. Polítiques nacionalitzadores. El discurs del Nou Estat: El Directori Civil, l'Assemblea Nacional Consultiva i l'Organització Corporativa Nacional. El fracàs econòmic, la crisi de la pesseta de 1929 i els escàndols de la Dictadura. Les guerres del Marroc. Debats historiogràfics sobre el significat de la Dictadura. La dimissió de Primo de Rivera i l'enfonsament de la Monarquia (1930-1931).

4. La Segona República. El reformisme social i l'ètica civilista republicana. La construcció d'un nou règim i un nou estat. Les Corts Constituents: el sistema de partits i la constitució de 1931. La política del bienni reformista. Dinàmica política i conflictivitat social. La reacció i el bienni rectificador, 1933-1936. La CEDA i l'octubre de 1934. FE-JONS: Feixisme. La República de 1936 i el significat del Front Popular. L'alçament militar del juliol de 1936: preparació i primeres reaccions.

5. La Guerra Civil. Les violències de rereguarda i els mecanismes repressius. La guerra de columnes. Guerra total: evolució dels fronts militars. De l'ordre revolucionari a l'ordre legal: la República en guerra. Miitars, tradicionalistes, feixistes: el naixement del Nou Estat. La internacionalització del conflicte. Cultura de guerra. Sindicalització i militarització. Fi de la guerra, exili, derrota republicana.

Dins aquest marc polític i institucional de referència, l'equip docent, tot assenyalant-ne alguna indicació, inclourà temàtiques de significació econòmica, social i cultural, com, per exemple, la dels límits i desenvolupament del capitalisme hispànic en el context europeu, la urbanització de la població i les migracions, les renovades formes de la pobresa, els conflictes sindicals i socials i la visibilitat pública i política dels sectors populars i les classes mitjanes, la nacionalització espanyola i l'emergència d'altres processos de nacionalització històrica, la incidència social de les grans cultures polítiques i ideològiques de la societat contemporània (el conservadorisme i el tradicionalisme, l'integrisme, el liberalisme polític i el liberalisme social, el republicanisme, el federalisme, el socialisme i l'anarquisme, altres obrerismes, el lliurepensament i el laïcisme, clericalisme i anticlericalisme, el feminisme), els avenços de la cultura popular democràtica i les apostes obreres i populars revolucionàries, etc. Hom farà una atenció especial a la presència de les dones en aquesta evolució històrica, principalment en la lluita per la ciutadania política i la igualtat social i de gènere en el si del moviment obrer.

Metodologia

La metodologia docent i les activitats formatives contemplaran aspectes diversos, en la part i proporció que consideri adequada el·la professor-a. Per exemple:

Aprententatge d'estratègies de recerca d'informació.

Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.

Preparació de presentacions orals.

Estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	39	1,56	3, 4, 7, 8, 9, 10
Tipus: Supervisades			
Treball/s i lectures textos	12	0,48	2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 12
tutories	15	0,6	2, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12
Tipus: Autònomes			
estudi personal	40	1,6	1, 4, 8, 9, 10, 11, 12
preparació treballs i comentaris, lectura textos, recerca informació	35	1,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12

Avaluació

Les activitats d'avaluació es programaran al llarg del curs acadèmic. Les dates de realització de les proves a l'aula i de lliurament de treballs i recensions seran comunicades a l'alumnat amb antelació suficient. El·la professor-a establirà un horari específic de tutories per procedir al comentari de les activitats d'avaluació realitzades. Els treballs i el seguiment continuat de l'assignatura podran incloure la redacció d'assajos, ressenyes de llibres, comentari de documentació històrica, presentacions orals, debats i participació a classe etc. La modalitat concreta dels treballs a realitzar s'explicarà el primer dia de classe i s'exposarà també en l'aula moodle.

No s'acceptaran treballs fora de termini, sense la presentació acadèmica adient (índex, paginació, notes a peu de plana, bibliografia citada correctament, etc.), que siguin una mera còpia en qualsevol mena de suport, que continguin plagi parcialment o totalment.

L'alumnat que no realitzi tots els exàmens d'avaluació programats a l'aula o no es presenti a tots els tipus d'activitats d'avaluació obligatòria, siguin proves escrites, treballs escrits i/o el seguiment continuat de l'assignatura, per valor superior al 50% de la nota final serà qualificat amb un No Avaluable, i no podrà presentar-se a la recuperació.

La nota final s'obtindrà a partir de la mitjana resultant de la notade les proves escrites i la resta de qualificacions. Caldrà que la nota de les proves escrites sigui com a mínim d'un 4,5 per tal que es pugui fer la mitjana.

Tota irregularitat comesa per un alumne durant la realització d'una prova (còpia, plagi) implicarà una notade zero en l'apartat concret d'avaluació. Diverses irregularitats comeses implicaran una nota global de zero.

La recuperació consistirà en un examen de la matèria teòrica de l'assignatura i se celebrarà en les dates oficials establertes per la Facultat. En cap cas, es podrà plantejar la recuperació com un mitjà de millorar la qualificació de l'alumnat que ja hagués aprovat l'assignatura en el procés normal d'avaluació continuada. Només es poden recuperar les proves escrites, corresponents al 50% de la nota total. En qualsevol cas, la nota màxima que es podrà obtenir en el total de la recuperació és de 5,0 (Aprovat).

Es podrà establir amb l'alumnat que no pugui assistir a les classes o seguir de manera presencial l'assignatura i pugui justificar-ho, un pla específic d'avaluació que cada docent concretarà a principi de curs.

Clàusula de correcció ortogràfica, sintàctica i morfològica, ús inapropiat dels signes de puntuació, i d'expressió escrita en general: penalització fins a un punt sobre la nota final.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova de lectures obligatòries	25%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12
Proves escrites	50 %	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 12
Treballs dirigits, ressenyes i lectures o comentaris de textos. Seguiment continuat de l'assignatura.	25%	6	0,24	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Bibliografia

Les lectures obligatòries s'anunciaran el primer dia de classe i en l'aula Moodle.

Obres generals:

- Álvarez Junco, J. i Shubert, A (2018)., *Nueva Historia de la España Contemporánea (1808-2018)*, Barcelona, Galaxia Gutenberg.
- Avilés, J. et. al. (2002): *Historia política de España 1875-1939*, Madrid, Istmo.
- Bahamonde, A. (coord.); Carasa, P.; Martínez, J.A.; i Pizarroso, A. (2000): *Historia de España. Siglo XX, 1875-1939*, Madrid, Cátedra.
- Casanova, J., Gil, C. (2010): *Historia de España en el siglo XX*, Madrid, Ariel, 2010.
- Casanova, J. (2007): *República y Guerra Civil*, Barcelona/Madrid, Crítica/Marcial Pons [Vol. 8 de la *Historia de España*, dirigida per J. Fontana i R. Villares]
- Juliá, S.(2004): *Historias de las dos Españas*, Madrid, Taurus, 2004.
- Ledesma, J.L., Muñoz, J., Rodrigo, J. (eds.) (2005): *Culturas y políticas de la violencia. España siglo XX*, Madrid, Siete Mares.
- Villares, R. i Moreno Luzón, J. (2009): *Restauración y Dictadura*, Barcelona /Madrid, Crítica / Marcial Pons. [Vol. 7 de la *Historia de España*, dirigida per J. Fontana i R. Villares]
- Pérez Ledesma, M. (dir.) (2007), *De súbditos a ciudadanos. Una historia de la ciudadanía en España*, Madrid, Centro de Estudios Constitucionales.
- Preston, P. (1994): *Franco, "Caudillo de España"*, Barcelona, Grijalbo Mondadori.
- Preston, P. (2019), *Un pueblo traicionado. España de 1876 a nuestros días. Corrupción, incompetencia política y división social*, Barcelona, Debate.

Monografies temàtiques (per ordre cronològic):

- Armengol, J; Rubí, G. (2012), *Vots, electors i corrupció. Una reflexió sobre l'apatia a Catalunya, 1869-1923*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Artola, M. (1991 [1974-1975]): *Partidos y programas políticos 1808-1936*, Madrid, Alianza, 2 vols.
- Townson, N. (ed.) (1994): *El republicanismo en España, 1830-1977*, Madrid, Alianza.
- Duarte, A. (1997): *La España de la Restauración (1875-1923)*. Barcelona, Hipótesis.
- Forner, S. (coord.) (1997): *Democracia, elecciones y modernización en Europa. Siglos XIX y XX*, Madrid, Cátedra.
- Chust, M. i Piqueras, J.A.(comps.), (1996): *Republicanos y repúblicas en España*, Madrid, Siglo XXI.
- Cabrera, M. (dir.) (1998): *Con luz y taquígrafos. El Parlamento de la Restauración (1913-1923)*, Madrid, Taurus.
- Granja, de la, J.L., Beramendi, J., Anguera, P. (1999): *La España de los nacionalismos y las autonomías*, Madrid, Síntesis.
- Fuentes, Maximiliano (2014), *España en la Primera Guerra Mundial*, Madrid, Akal.
- Moreno, J., Tavares, P. (coords.) (2015), *De las urnas al hemiciclo. Elecciones y parlamentarismo en la península ibérica (1875-1926)*, Madrid, Marcial Pons.
- Suárez Cortina, M. (2000): *El gorro frigio. Liberalismo, democracia y republicanismo en la Restauración*, Madrid, Biblioteca Nueva.

- Varela Ortega, J. (dir.)(2001): *El poder de la influencia. Geografía del caciquismo en España (1875-1923)*, Madrid, Marcial Pons/Centro de estudios constitucionales.
- Balfour, S. (1997): *El fin del Imperio Español (1898-1923)*, Barcelona, Crítica
- Seco Serrano, C. (1995): *La España de Alfonso XIII: el Estado y la política (1902-1931). De los comienzos del reinado a los problemas de la postguerra (1902-1922)*, Madrid, Espasa-Calpe
- Balfour, S. (2002): *Abrazo mortal. De la guerra colonial a la Guerra Civil en España y Marruecos (1909-1939)*, Barcelona, Península.
- González Calleja, E. (2005): *La España de Primo de Rivera. La modernización autoritaria, 1923-1930*, Madrid, Alianza.
- Cruz, R. (2006): *En el nombre del pueblo. República, rebelión y guerra en la España de 1936*, Madrid, Siglo X XI.
- Morente, F. (ed.) (2012), *España en la crisis de entreguerras. República, fascismo y Guerra Civil*, Madrid, Los Libros de la Catarata.
- González Calleja, E., Cobo, F. et. at. (2015): *La Segunda República Española*, Barcelona, Pasado & Presente.
- Gallego, F. (2014): *El evangelio fascista. La formación de la cultura política del franquismo (1930-1950)*, Barcelona, Crítica, 2014
- Casanova, J. (1997): *De la calle al frente. El anarcosindicalismo en España, 1931-1939*, Barcelona, Crítica.
- Gil Pecharromán, J. (2006): *La Segunda República Española*, Madrid, Biblioteca Nueva.
- Martín Ramos, J.L. (2015): *El Frente Popular. Victoria y derrota de la democracia en España*, Barcelona, Pasado y Presente.
- Rodrigo, J. (ed.) (2009): *Retaguardia y cultura de guerra, 1936-39*, Ayer, 76.
- Preston, P. (2001[1994]): *La destrucción de la democracia en España: reforma, reacción y revolución en la Segunda República*, Barcelona, Grijalbo.
- Graham, H. (2006) *La República Española en Guerra (1936-1939)*, Barcelona, Debate.
- Martín Ramos, J.L. (2018): *Guerra y revolución en Cataluña 1936-1939*, Barcelona, Crítica.
- Núñez Seixas, X.M. (2006): *¡Fuera el invasor! Nacionalismos y movilización bélica durante la guerra civil española (1936-1939)*, Madrid, Marcial Pons.
- Gallego, F. (2007): *La crisis del antifascismo. Barcelona, mayo de 1937*, Barcelona, Debate,
- Riquer, B.; Rubí, G. et al. (dirs.), (2018), *La corrupción política en la España contemporánea. Un enfoque interdisciplinar*, Madrid, Marcial Pons.
- Rodrigo, J. (2008): *Hasta la raíz. Violencia durante la guerra civil y el franquismo*, Madrid, Alianza.